

**UCHWAŁA ZGROMADZENIA OGÓLNEGO SĘDZIÓW TRYBUNAŁU
KONSTYTUCYJNEGO
z dnia 15 września 2015 r.
w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego**

Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego na podstawie art. 8 pkt 6 w
związku z art. 15 ust. 1 i art. 79 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale
Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064) uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się Regulamin Trybunału Konstytucyjnego, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Zobowiązuje się Prezesa Trybunału Konstytucyjnego do analizy funkcjonowania
Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego oraz przedstawienia Zgromadzeniu Ogólnemu
Sędziów Trybunału Konstytucyjnego, po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie
niniejszej uchwały, wniosków wynikających z tej analizy oraz zmian i uzupełnień
Regulaminu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia¹.

Przewodniczący:

Prezes Trybunału Konstytucyjnego *Andrzej Rzepliński*

Sędziowie:

Zbigniew Cieślak,

Mirosław Granat,

Wojciech Hermeliński,

Leon Kieres,

Teresa Liszcz,

Małgorzata Pyziak--Szafnicka,

Stanisław Rymar,

Piotr Tuleja,

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

Marek Zubik

¹ Z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064) przestała obowiązywać uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 października 2006 r. w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (M.P. Nr 72, poz. 720) z tym, że w odniesieniu do spraw, o których mowa w art. 134 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, przepisy tej uchwały mają nadal zastosowanie, do czasu zakończenia postępowania w tych sprawach.

**Załącznik do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z
dnia 15 września 2015 r.**

REGULAMIN TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

§ 1

Regulamin Trybunału Konstytucyjnego, zwany dalej „regulaminem”, określa wewnętrzną organizację pracy Trybunału Konstytucyjnego i wynikające z niej powinności sędziów, szczegółowe czynności jego organów oraz tryb ich wykonywania, a także wewnętrzny tok

postępowania z przedkładanymi Trybunałowi Konstytucyjnemu, zwanemu dalej „Trybunałem”, wnioskami, pytaniami prawnymi i skargami konstytucyjnymi.

DZIAŁ I
Organy Trybunału
Rozdział 1
Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału

§ 2

Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału, zwane dalej „Zgromadzeniem Ogólnym”, w którego skład wchodzi sędziowie Trybunału, wykonuje czynności przewidziane w ustawie z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064), zwanej dalej „ustawą”, oraz w regulaminie, a w szczególności:

- 1) rozpatruje i zatwierdza coroczną Informację o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału, zwaną dalej „Informacją”, na podstawie projektu przedłożonego przez Prezesa Trybunału;
- 2) dokonuje wyboru kandydatów na stanowiska Prezesa i Wiceprezesa Trybunału oraz przedstawia ich Prezydentowi Rzeczypospolitej;
- 3) w sprawach organizacyjnych:
  - a) na wniosek Prezesa Trybunału, powołuje i odwołuje szefa Biura Trybunału, zwanego dalej „szefem Biura”,
  - b) na wniosek szefa Biura, uchwała statut Biura Trybunału,
  - c) rozpatruje sprawozdanie z działalności Biura Trybunału, przedstawiane corocznie przez szefa Biura,
  - d) opiniuje projekt zarządzenia Prezesa Trybunału w sprawie wykazu stanowisk, na których osoby zatrudnione w Biurze Trybunału należą do służby prawnej Trybunału oraz szczegółowych wymagań kwalifikacyjnych związanych z zajmowaniem tych stanowisk,
  - e) opiniuje kandydaturę zastępcy szefa Biura,
  - f) na wniosek Prezesa Trybunału, może określać program wykonywanych przez Biuro Trybunału zadań badawczych i analitycznych w zakresie orzecznictwa Trybunału lub orzecznictwa innych sądów, na potrzeby Trybunału,
  - g) na wniosek Prezesa Trybunału, może określać roczny plan wizyt oraz kontaktów roboczych z sądami konstytucyjnymi innych państw;
- 4) w sprawach finansowo-budżetowych:
  - a) na wniosek szefa Biura, zatwierdzony przez Prezesa Trybunału, uchwała - w terminie do 15 września - projekt dochodów i wydatków Trybunału (projekt budżetu Trybunału) na rok następny,
  - b) rozpatruje, przedstawione przez szefa Biura i zatwierdzone przez Prezesa Trybunału, sprawozdanie z wykonania budżetu Trybunału za miniony rok;
- 5) w sprawach osobowych sędziów Trybunału oraz sędziów Trybunału w stanie spoczynku:
  - a) w wypadkach określonych w ustawie stwierdza wygaśnięcie mandatu sędziego Trybunału oraz utratę statusu sędziego Trybunału w stanie spoczynku,
  - b) wyraża zgodę na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub pozbawienie wolności sędziego Trybunału oraz sędziego Trybunału w stanie spoczynku,
  - c) wykonuje określone w ustawie czynności w zakresie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego Trybunału oraz sędziego Trybunału w stanie spoczynku,
  - d) wykonuje określone w ustawie czynności związane z przeniesieniem w stan spoczynku sędziego Trybunału, trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego;
- 6) rozpatruje inne sprawy z inicjatywy Prezesa Trybunału oraz sędziów Trybunału.

§ 3

1. Zgromadzenie Ogólne zwołuje Prezes Trybunału, przekazując każdemu sędziemu Trybunału, na 7 dni przed wyznaczonym terminem posiedzenia, pisemne zawiadomienie wraz z proponowanym porządkiem obrad oraz niezbędnymi materiałami.
2. W wypadku wyznaczenia kolejnego terminu posiedzenia podczas obrad Zgromadzenia Ogólnego lub w szczególnie uzasadnionych wypadkach Prezes Trybunału może odstąpić od terminu, o którym mowa w ust. 1.
3. Zgromadzeniu Ogólnemu, z zastrzeżeniem § 5 ust. 2, przewodniczy Prezes Trybunału, a w czasie jego nieobecności lub w razie innych przeszkód, Wiceprezes Trybunału.
4. Porządek obrad Zgromadzenia Ogólnego może być rozszerzony na wniosek sędziego Trybunału, złożony przed przyjęciem przez Zgromadzenie Ogólne porządku obrad.
5. Obrady Zgromadzenia Ogólnego są protokołowane przez wyznaczonego przez szefa Biura pracownika. W protokole zamieszcza się w szczególności: przyjęty porządek obrad, listę osób biorących udział w posiedzeniu, krótkie streszczenie wypowiedzi oraz podjęte uchwały. Uchwały i protokoły podpisuje przewodniczący obradom Zgromadzenia Ogólnego, a protokół obrad - także protokolant.
6. Prezes Trybunału może zaprosić do udziału w Zgromadzeniu Ogólnym inne osoby. Zgromadzenie Ogólne może postanowić o zamkniętym charakterze obrad, bez udziału protokolanta oraz innych osób spoza sędziów Trybunału.

§ 4

1. Udział sędziów Trybunału w posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego jest obowiązkowy. O nieobecności sędziego powiadamia Prezesa Trybunału i ją usprawiedliwia.
2. Zgromadzenie Ogólne jest zdolne do podejmowania uchwał, jeżeli w posiedzeniu uczestniczy co najmniej 10 sędziów Trybunału, w tym Prezes lub Wiceprezes Trybunału.
3. W sprawach będących przedmiotem obrad Zgromadzenie Ogólne podejmuje uchwały zwykłą większością głosów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Głosowanie, poza sprawami, o których mowa w § 2 pkt 2 oraz pkt 5, jest jawne, o ile żaden z sędziów Trybunału nie zażądał głosowania z wyłączeniem jawności.
4. W razie przeszkody w sprawowaniu obowiązków przez Prezesa i Wiceprezesa Trybunału, w odniesieniu do zwoływania Zgromadzenia Ogólnego oraz przewodniczenia jego obradom, przepis § 12 ust. 4 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 5

1. Prezes Trybunału zwołuje Zgromadzenie Ogólne w sprawie wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa i Wiceprezesa Trybunału, z uwzględnieniem terminów, o których mowa w art. 12 ust. 2 ustawy.
2. Zgromadzeniu Ogólnemu w sprawie wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa i Wiceprezesa Trybunału przewodniczy najstarszy wiekiem, uczestniczący w Zgromadzeniu Ogólnym, sędzia Trybunału.
3. Posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego, o których mowa w ust. 1, mają charakter zamknięty. Obrady są protokołowane przez sędziego Trybunału, który przewodniczy Zgromadzeniu Ogólnemu.
4. Uchwałę Zgromadzenia Ogólnego w sprawie wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa i Wiceprezesa Trybunału podpisuje sędzia Trybunału, który przewodniczy Zgromadzeniu Ogólnemu. Prezes Trybunału niezwłocznie przekazuje uchwałę Prezydentowi Rzeczypospolitej.

§ 6

1. Na karcie przygotowanej w celu zgłoszenia kandydatów na Prezesa Trybunału nazwiska sędziów Trybunału umieszcza się w kolejności alfabetycznej.
2. Sędzia Trybunału może zgłosić nie więcej niż dwóch kandydatów na Prezesa Trybunału. Zgłoszenie polega na postawieniu znaku „x” w kratce obok nazwiska sędziego Trybunału. Za nieważne uważa się zgłoszenie, jeżeli znak „x” postawiono w kratkach obok nazwisk więcej niż dwóch sędziów Trybunału.
3. Sędzia Trybunału przewodniczący Zgromadzeniu Ogólnemu po ustaleniu, którzy sędziowie Trybunału zostali zgłoszeni jako kandydaci na Prezesa Trybunału, pyta każdego z nich, czy wyraża zgodę na kandydowanie, a następnie ogłasza ostateczną listę kandydatów na Prezesa Trybunału.

§ 7

1. Na karcie przygotowanej w celu wyboru kandydatów na Prezesa Trybunału nazwiska kandydatów umieszcza się w kolejności alfabetycznej.
2. Sędzia Trybunału może wskazać nie więcej niż dwóch kandydatów. Głosowanie polega na postawieniu znaku „x” w kratce obok nazwiska kandydata. Za nieważny uznaje się głos, jeżeli znak „x” został postawiony w kratkach obok nazwisk więcej niż dwóch kandydatów albo nie został postawiony obok nazwiska żadnego kandydata.
3. Za wybranych uważa się dwóch kandydatów, którzy uzyskali kolejno największą liczbę ważnie oddanych głosów.

§ 8

1. Jeżeli ważne głosy oddano na więcej niż dwóch kandydatów, sędzia Trybunału przewodniczący Zgromadzeniu Ogólnemu ogłasza liczbę ważnie oddanych głosów na każdego kandydata i ustala listę kandydatów biorących udział w drugiej turze głosowania.
2. W drugiej turze głosowania pomija się nazwisko kandydata, który w pierwszej turze głosowania otrzymał najmniejszą liczbę ważnie oddanych głosów.
3. Przepisy § 7 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 9

1. Jeżeli w drugiej turze głosowania ważne głosy oddano na więcej niż dwóch kandydatów, sędzia Trybunału przewodniczący Zgromadzeniu Ogólnemu ogłasza liczbę ważnie oddanych głosów na każdego kandydata i ustala listę kandydatów biorących udział w trzeciej turze głosowania.
2. W trzeciej turze głosowania pomija się nazwisko kandydata, który w drugiej turze głosowania otrzymał najmniejszą liczbę ważnie oddanych głosów.
3. Przepisy § 7 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.
4. Jeżeli w trzeciej turze głosowania Zgromadzenie Ogólne nie wybierze dwóch kandydatów na Prezesa Trybunału, przepisy ust. 1-3 stosuje się odpowiednio.

§ 10

Do zgłaszania kandydatów oraz wyboru kandydatów na stanowisko Wiceprezesa Trybunału przepisy § 6-9 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 2

Prezes Trybunału

§ 11

1. Prezes Trybunału kieruje pracami Trybunału i reprezentuje Trybunał na zewnątrz.
2. Prezes Trybunału wykonuje czynności przewidziane w ustawach oraz w regulaminie, a w szczególności:
  - 1) przygotowuje i przekazuje do zatwierdzenia przez Zgromadzenie Ogólne projekt Informacji, a następnie zwołuje publiczne posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego poświęcone jej prezentacji i omówieniu oraz przedkłada Informację Sejmowi i Senatowi;
  - 2) zapewnia organizacyjne i administracyjne warunki pracy Trybunału poprzez nadzór nad działalnością szefa Biura;
  - 3) zarządza ogłaszanie orzeczeń Trybunału, o którym mowa w art. 105 ustawy, w urzędowych organach publikacyjnych, a także sprostowań oczywistych omyłek w ogłoszonych orzeczeniach Trybunału;
  - 4) zarządza publikację orzeczeń Trybunału w zbiorze: „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy”;
  - 5) na wniosek lub za zgodą sędziego Trybunału, po konsultacji z szefem Biura, przydziela mu do bezpośredniej współpracy, wskazanych pracowników służby prawnej Trybunału;
  - 6) umożliwia sędziom Trybunału zaznajomienie się z aktami postępowania karnego prowadzonego wobec sędziego Trybunału lub sędziego Trybunału w stanie spoczynku;
  - 7) wykonuje czynności związane z:
    - a) postępowaniem dyscyplinarnym wobec sędziego Trybunału lub sędziego Trybunału w stanie spoczynku,
    - b) oświadczeniami o stanie majątkowym sędziów Trybunału i szefa Biura,
    - c) realizacją praw i obowiązków sędziego Trybunału, w zakresie stosunku służbowego;
  - 8) informuje Zgromadzenie Ogólne o ważnych sprawach i wydarzeniach dotyczących Trybunału i sędziów Trybunału.
3. Prezes Trybunału, na wniosek szefa Biura, ustala w drodze zarządzenia:
  - 1) po zasięgnięciu opinii Zgromadzenia Ogólnego, wykaz stanowisk, na których osoby zatrudnione w Biurze Trybunału należą do służby prawnej Trybunału oraz szczegółowe wymagania kwalifikacyjne związane z zajmowaniem tych stanowisk;
  - 2) czynności biurowe i sposób prowadzenia w Trybunale akt, repertoriów, terminarzy i ksiąg pomocniczych w sprawach rozpoznawanych przez Trybunał, a także sposób oraz warunki organizacyjne i techniczne udostępniania - w myśl art. 59 ustawy - akt spraw toczących się przed Trybunałem;
  - 3) czynności ewidencyjne, badawcze i analityczne, prowadzone w Biurze Trybunału, związane z wykonywaniem orzeczeń Trybunału w działalności prawodawczej, oraz sposób ich dokumentowania;
  - 4) podstawowe warunki organizacyjne oraz wymagania techniczne związane z publikacją, w postaci elektronicznej, zbioru orzeczeń Trybunału, o którym mowa w ust. 2 pkt 4.
4. W związku z rozpoznawaniem spraw w Trybunale, Prezes Trybunału ustala w drodze zarządzenia:
  - 1) wytyczne organizacyjne i techniczne związane ze strukturą formalną i standardami redakcyjnymi orzeczeń Trybunału;
  - 2) zasady współdziałania Zespołu Wstępnej Kontroli Skarg Konstytucyjnych i Wniosków z przewodniczącymi składów orzekających w sprawach związanych z wstępnym rozpoznaniem skarg konstytucyjnych i wniosków.
5. Prezes Trybunału może zwrócić się do przewodniczącego składu orzekającego o ustalenie

ramowego harmonogramu przygotowań sprawy do rozpoznania, w szczególności gdy - w myśl art. 45 ust. 3 lub art. 86 pkt 1 ustawy - wyznaczony został termin pierwszej narady w sprawie.

§ 12

1. W czasie nieobecności Prezesa Trybunału, w jego zastępstwie, pracami Trybunału kieruje Wiceprezes Trybunału. Wiceprezes Trybunału wykonuje ponadto czynności wynikające z podziału obowiązków, ustalonego przez Prezesa Trybunału.
2. Z upoważnienia Prezesa Trybunału Wiceprezes Trybunału wykonuje powierzone zadania i czynności o charakterze stałym lub czasowym.
3. Wiceprezes Trybunału zaznajamia się na bieżąco z całością spraw z zakresu kierowania pracami Trybunału.
4. Jeżeli istnieją przeszkody w sprawowaniu obowiązków przez Prezesa i Wiceprezesa Trybunału, Prezes albo zastępujący go Wiceprezes wyznacza, w formie pisemnej, zastępującego go sędziego Trybunału. W razie niewyznaczenia albo niemożności wyznaczenia sędziego Trybunału, Prezesa i Wiceprezesa Trybunału zastępuje najstarszy wiekiem sędzia Trybunału.

Rozdział 3

Strój urzędowy sędziów Trybunału oraz pieczęcie urzędowe Trybunału

§ 13

1. Strojem urzędowym sędziego Trybunału na rozprawie jest toga i bilet. Toga jest czarna, ma biało-czerwone lamówki na kołnierzu i mankietach oraz biało-czerwony żabot; bilet jest czarny, bez lamówki.
2. Strój urzędowy sędziego Trybunału, który przewodniczy składowi orzekającemu, uzupełnia łańcuch z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, według wzoru ustalonego dla sędziów sądów powszechnych.

§ 14

1. Trybunał i Prezes Trybunału używają pieczęci urzędowych z godłem Rzeczypospolitej Polskiej i napisem odpowiadającym obowiązującym przepisom.
2. Prezes Trybunału, na wniosek szefa Biura, ustala w drodze zarządzenia sposób używania oraz przechowywania pieczęci urzędowych Trybunału i Prezesa Trybunału.

DZIAŁ II

Biuro Trybunału

§ 15

1. Biuro Trybunału, zwane dalej „Biurem”, zapewnia organizacyjną i administracyjną obsługę pracy Trybunału. Szczegółowy zakres zadań i strukturę Biura określa statut Biura.
2. Biurem kieruje szef Biura, który podlega Prezesowi Trybunału.
3. Szef Biura przedkłada Zgromadzeniu Ogólnemu roczne sprawozdanie z wykonania budżetu Trybunału oraz z działalności Biura, a także informuje na bieżąco Prezesa i Wiceprezesa Trybunału o funkcjonowaniu Biura.

DZIAŁ III

Postępowanie przed Trybunałem

Rozdział 1

Wstępne rozpoznanie wniosku podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 i 2 Konstytucji oraz pytania prawnego

§ 16

1. Wniosek złożony przez podmiot, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 i 2 Konstytucji, Prezes Trybunału kieruje do rozpoznania, jeżeli spełnia wymagania przewidziane w art. 60 i art. 61 ustawy.
2. Pytanie prawne, o którym mowa w art. 193 Konstytucji, Prezes Trybunału kieruje do rozpoznania, jeżeli spełnia wymagania przewidziane w art. 60 i art. 63 ustawy.
3. Jeżeli wniosek lub pytanie prawne nie spełniają przesłanek przewidzianych odpowiednio w art. 191 ust. 1 pkt 1 i 2 lub w art. 193 Konstytucji lub wymagań, o których mowa w art. 60 i odpowiednio w art. 61 lub art. 63 ustawy, a usunięcie braków jest możliwe, Prezes Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego zarządzenia.
4. Po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w ust. 3, Prezes Trybunału zarządza zwrot wniosku lub pytania prawnego.

Rozdział 2

Postępowanie w sprawach wszczętych na podstawie wniosków grupy posłów lub grupy senatorów po zakończeniu kadencji Sejmu i Senatu

§ 17

1. Z dniem zakończenia kadencji Sejmu i Senatu, postępowanie wszczęte na podstawie wniosku grupy posłów lub senatorów, o którym mowa w art. 69 ustawy, ulega zawieszeniu na 6 miesięcy, z wyjątkiem wypadku, o którym mowa w art. 70 ust. 2 ustawy.
2. Prezes Trybunału, w terminie 30 dni, od dnia zakończenia kadencji Sejmu i Senatu przekazuje odpowiednio Marszałkowi Sejmu i Marszałkowi Senatu informację w sprawach wniosków, o których mowa w art. 69 ustawy oraz informację w sprawach wniosków, w których postępowanie nie uległo zawieszeniu.

§ 18

1. O zawieszeniu postępowania na podstawie art. 70 ust. 1 ustawy postanawia Trybunał. W postanowieniu wskazuje się początkową datę biegu 6-miesięcznego terminu zawieszenia, po upływie którego Trybunał podejmuje zawieszony postępowanie.
2. Trybunał postanawia o podjęciu zawieszonych postępowania, jeżeli w terminie, o którym mowa w § 17 ust. 1 wniosek grupy posłów lub grupy senatorów uzyska ponownie poparcie odpowiednio 50 posłów lub 30 senatorów kolejnej kadencji Sejmu i Senatu. Przepis § 16 ust. 3 stosuje się odpowiednio.
3. Po bezskutecznym upływie terminu zawieszenia, o którym mowa w § 17 ust. 1, Trybunał postanawia o podjęciu zawieszonych postępowania oraz o jego umorzeniu.
4. Postanowienia o zawieszeniu postępowania oraz podjęciu zawieszonych postępowania Prezes Trybunału przekazuje niezwłocznie uczestnikom postępowania, a postanowienie o

umorzeniu postępowania, o którym mowa w ust. 3, także odpowiednio Marszałkowi Sejmu i Marszałkowi Senatu.

§ 19

Czynności biurowe, w zakresie określonym w rozdziale 1 i 2 wykonuje Sekretariat Trybunału. W tym celu Sekretariat prowadzi rejestrację i dokumentację spraw według zasad ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału, wydanym na podstawie § 11 ust. 3 pkt 2.

Rozdział 3

Wstępne rozpoznanie skargi konstytucyjnej oraz wniosku podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji

§ 20

1. Skargę konstytucyjną, zwaną dalej „skargą”, z uwzględnieniem kolejności wpływu, Prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego składu orzekającego w celu wstępnego rozpoznania.
2. Jeżeli w co najmniej dwóch skargach skarżący jednakowo określił przedmiot kontroli, Prezes Trybunału kieruje drugą i kolejne skargi do składu orzekającego wyznaczonego w celu wstępnego rozpoznania pierwszej z wniesionych skarg, chyba że ze względu na wzorce kontroli lub stan faktyczny w sprawie nie jest to celowe.
3. Jeżeli skarga nie spełnia przesłanek, o których mowa w art. 79 Konstytucji, lub wymagań, o których mowa w art. 60, art. 64-66 ustawy, a usunięcie braków jest możliwe, przewodniczący składu orzekającego zarządzeniem wzywa skarżącego do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia.

§ 21

1. Jeżeli skarżący wniósł nadzwyczajny środek zaskarżenia, Trybunał może wydać postanowienie o zawieszeniu postępowania.
2. Trybunał postanawia o podjęciu zawieszzonego postępowania po otrzymaniu orzeczenia wydanego w następstwie wniesienia środka, o którym mowa w ust. 1.

§ 22

1. Po stwierdzeniu, że:
  - 1) skarga spełnia przesłanki, o których mowa w art. 79 Konstytucji, oraz wymagania, o których mowa w art. 60, art. 64-66 ustawy,
  - 2) nie zachodzą okoliczności przewidziane w art. 77 ust. 3 ustawy,
  - 3) zachodzi okoliczność przewidziana w art. 77 ust. 3 pkt 5 ustawy, ale wydanie orzeczenia jest konieczne z powodu, o którym mowa w art. 77 ust. 4 ustawy - Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze dalszego biegu.
2. Jeżeli skarga nie spełnia przesłanek lub wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 1, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lub nie zachodzi okoliczność, o której mowa w ust. 1 pkt 3, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze.
3. Po wydaniu postanowienia o nadaniu skardze dalszego biegu przewodniczący składu orzekającego przedstawia Prezesowi Trybunału skargę w celu wpisania jej do właściwego repertorium i wyznaczenia składu orzekającego.

§ 23

1. W trakcie wstępnego rozpoznania skargi Trybunał może wydać postanowienie tymczasowe, o którym mowa w art. 68 ust. 1 ustawy.
2. Jeżeli w trakcie wstępnego rozpoznania skargi ustaną przyczyny wydania postanowienia tymczasowego, Trybunał wydaje postanowienie o jego uchyleniu.

§ 24

1. Wniosek podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji, zwany dalej „wnioskiem”, z uwzględnieniem kolejności wpływu, Prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego składu orzekającego w celu wstępnego rozpoznania.
2. Jeżeli wniosek nie spełnia przesłanek, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 w związku z art. 191 ust. 2 Konstytucji, lub wymagań, o których mowa w art. 60-62 ustawy, a usunięcie braków jest możliwe, przewodniczący składu orzekającego zarządzeniem wzywa wnioskodawcę do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia.

§ 25

1. Po stwierdzeniu, że wniosek:
  - 1) spełnia przesłanki, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 w związku z art. 191 ust. 2 Konstytucji, oraz wymagania, o których mowa w art. 60-62 ustawy,
  - 2) nie zachodzą okoliczności przewidziane w art. 77 ust. 3 ustawy,
  - 3) zachodzi okoliczność przewidziana w art. 77 ust. 3 pkt 5 ustawy, ale wydanie orzeczenia jest konieczne z powodu, o którym mowa w art. 77 ust. 4 ustawy - Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu wnioskowi dalszego biegu.
2. Jeżeli wniosek nie spełnia przesłanek lub wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 1, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lub nie zachodzi okoliczność, o której mowa w ust. 1 pkt 3, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu wnioskowi.
3. Po wydaniu postanowienia o nadaniu wnioskowi dalszego biegu przewodniczący składu orzekającego przedstawia Prezesowi Trybunału wniosek w celu wpisania go do właściwego repertorium i wyznaczenia składu orzekającego.

§ 26

Zarządzenia oraz postanowienia, o których mowa w niniejszym rozdziale, wraz z uzasadnieniem niezwłocznie doręcza się skarżącemu lub wnioskodawcy, a postanowienia, o których mowa w § 23 także właściwemu organowi.

§ 27

Czynności w zakresie określonym w niniejszym rozdziale oraz w art. 75 i art. 77-78 ustawy wykonuje Zespół Wstępnej Kontroli Skarg Konstytucyjnych i Wniosków. W tym celu Zespół prowadzi rejestrację i dokumentację spraw na zasadach ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału, wydanym na podstawie § 11 ust. 3 pkt 2, a także współdziała z przewodniczącymi składów orzekających na zasadach ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału, wydanym na podstawie §11 ust. 4 pkt 2.

Rozdział 4

Skierowanie do rozpoznania wniosku, pytania prawnego lub skargi konstytucyjnej

§ 28

1. Prezes Trybunału wyznacza sędziów składu orzekającego, w tym przewodniczącego składu i sędziego sprawozdawcę, zgodnie z alfabetyczną listą sędziów, uwzględniając przy tym rodzaje, liczbę i kolejność wpływu spraw do Trybunału. W uzasadnionych wypadkach na wniosek przewodniczącego składu orzekającego, Prezes Trybunału może wyznaczyć dwóch sędziów sprawozdawców.
2. W szczególnie uzasadnionym wypadku, zwłaszcza ze względu na przedmiot rozpoznawanej sprawy lub potrzebę dochowania terminu przeprowadzenia pierwszej narady, określanego na podstawie art. 45 ust. 3 albo art. 86 pkt 1 ustawy, Prezes Trybunału może wyznaczyć sędziego sprawozdawcę, odstępując od kryteriów, określonych w ust. 1.
3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w wypadku:
  - 1) wyłączenia sędziego Trybunału od udziału w rozstrzygnięciu sprawy na podstawie art. 46 ustawy;
  - 2) orzekania przez sędziego Trybunału w składzie wyznaczonym na podstawie art. 44 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy;
  - 3) usprawiedliwionej dłuższej nieobecności sędziego Trybunału.
4. W sprawach rozpoznawanych przez pełny skład Trybunału, Prezes Trybunału może wyznaczyć dwóch sędziów sprawozdawców. Do wyznaczenia sędziego lub sędziów sprawozdawców przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 29

1. Jeżeli w co najmniej dwóch wnioskach, pytaniach prawnych lub skargach jednakowo określono przedmiot kontroli, Prezes Trybunału może zarządzić łączne rozpoznanie tych wniosków, pytań prawnych lub skarg. Prezes Trybunału bierze także pod uwagę wzorzec kontroli zaskarżenia, a w sprawach skarg i pytań prawnych również stan faktyczny sprawy. Prezes Trybunału może zarządzić łączne rozpoznanie również na wniosek składu orzekającego.
2. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, Prezes Trybunału wydaje po zasięgnięciu opinii przewodniczącego lub sędziego sprawozdawcy składu orzekającego w sprawie, z którą zamierza połączyć inne sprawy.

§ 30

1. Prezes Trybunału zawiadamia uczestników postępowania o przekazaniu wniosku, pytania prawnego lub skargi do rozpoznania przez skład orzekający, wraz z doręczeniem ich odpisów oraz zwraca się o zajęcie stanowiska w sprawie w terminie wyznaczonym na podstawie art. 82 ustawy.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do Rzecznika Praw Obywatelskich, a także do Rzecznika Praw Dziecka, w zakresie ustalonym w art. 82 ust. 3 i 4 ustawy.
3. Prezes Trybunału może, na każdym etapie postępowania, zwracać się do innych organów lub podmiotów o zajęcie stanowiska w kwestiach mogących mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, wyznaczając w tym celu odpowiedni termin.
4. W wypadku gdy zainteresowany organ lub podmiot zwróci się do Prezesa Trybunału z wnioskiem o umożliwienie przedstawienia stanowiska w sprawie rozpoznawanej przez

Trybunał, Prezes Trybunału przekazuje wniosek przewodniczącemu składu orzekającego, celem jego rozpatrzenia.

§ 31

Czynności biurowe, w zakresie określonym w rozdziale 4 wykonuje Sekretariat Trybunału. W tym celu Sekretariat Trybunału prowadzi rejestrację i dokumentację spraw według zasad ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału, wydanym na podstawie § 11 ust. 3 pkt 2.

DZIAŁ IV

Rozprawa i posiedzenia

Rozdział 1

Rozprawa

§ 32

1. Wniosek, o którym mowa w art. 81 ust. 2 ustawy powinien być rozpoznany przez Trybunał podczas pierwszej narady.
2. Postanowienie składu orzekającego o rozpoznaniu sprawy na rozprawie przekazuje się wszystkim uczestnikom postępowania oraz pozostałym organom lub podmiotom wezwanym do udziału w postępowaniu. Postanowienie o nieuwzględnieniu wniosku o rozpoznanie sprawy na rozprawie doręcza się uczestnikowi, o którym mowa w art. 81 ust. 2 ustawy.

§ 33

1. Rozprawę przygotowuje skład orzekający. Przewodniczący składu orzekającego wydaje w tym celu niezbędne zarządzenia oraz wykonuje czynności określone w ustawie.
2. Przewodniczący zwołuje narady składu orzekającego w celu omówienia kierunku rozstrzygnięcia zaproponowanego przez sędziego sprawozdawcę oraz występujących zagadnień prawnych; pierwsza narada w sprawie powinna być wyznaczona w terminie 2 miesięcy od upływu terminu przedstawienia stanowisk przez uczestników postępowania. Termin pierwszej narady odnotowuje się w aktach sprawy.
3. Termin pierwszej narady może być wyznaczony także przez Prezesa Trybunału wraz z zarządzeniem o wyznaczeniu składu orzekającego.
4. Przewodniczący składu orzekającego czuwa nad tym, aby:
  - 1) przed rozprawą sędziowie składu orzekającego mogli zaznajomić się z aktami sprawy;
  - 2) w toku postępowania nie pominięto okoliczności koniecznych do wyjaśnienia sprawy;
  - 3) podczas narady omówiono wszystkie występujące zagadnienia prawne oraz wnioski uczestników postępowania.
5. Skład orzekający może, na wniosek przewodniczącego składu orzekającego lub sędziego sprawozdawcy, zdecydować o zwróceniu się przewodniczącego składu orzekającego do:
  - 1) Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz sądów powszechnych, administracyjnych i wojskowych o przekazanie informacji w sprawie wykładni określonego przepisu prawa w orzecznictwie sądowym lub jego stosowania;
  - 2) organów, instytucji państwowych, organizacji lub placówek naukowych o opinię we wskazanych kwestiach istotnych dla rozpoznawanej sprawy;
  - 3) organów, instytucji państwowych, organizacji lub placówek naukowych o dostarczenie lub okazanie w toku postępowania albo na rozprawie wskazanych akt lub innych dokumentów albo aktów normatywnych.

6. Przewodniczący składu orzekającego, z inicjatywy sędziego sprawozdawcy lub w porozumieniu z nim, może zarządzić powołanie biegłego (biegłych). Postanowienie w tej sprawie może także podjąć skład orzekający.

§ 34

1. Przewodniczący składu orzekającego wyznacza termin rozprawy oraz zawiadamia o nim uczestników postępowania, a także inne podmioty wezwane do udziału w postępowaniu. Rozprawa nie może odbyć się wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia doręczenia uczestnikom postępowania zawiadomienia o jej terminie.
2. Przewodniczący składu orzekającego, po wydaniu orzeczenia w sprawie, zarządza niezwłoczny zwrot akt i dokumentów właściwemu organowi, który udostępnił je Trybunałowi w celu dowodowym.

§ 35

1. W dniu rozprawy przed salą rozpraw w siedzibie Trybunału umieszcza się wokandę zawierającą informacje o: składzie orzekającym, sygnaturze sprawy, godzinie rozpoczęcia rozprawy, uczestnikach postępowania oraz o zakresie zaskarżenia.
2. W czasie wchodzenia składu orzekającego do sali rozpraw i wychodzenia z niej wszyscy obecni wstają. Wstaje również każda osoba, gdy podczas rozprawy zwraca się do niej sędzia składu orzekającego, a także wtedy gdy osoba ta zwraca się do Trybunału, chyba że przewodniczący składu orzekającego zwolni ją z tego obowiązku.

§ 36

1. Po wywołaniu sprawy oraz sprawdzeniu obecności uczestników postępowania, przewodniczący składu orzekającego udziela głosu uczestnikom. Pierwszy zabiera głos wnioskodawca, przedstawiciel sądu, który przedstawił pytanie prawne, albo skarżący, następnie organ, który wydał akt normatywny będący przedmiotem wniosku, pytania prawnego lub skargi, Rada Ministrów oraz Prokurator Generalny, a także organy, które zgłosiły swój udział w postępowaniu. Przewodniczący może udzielić głosu także organom lub podmiotom wezwanym do udziału w postępowaniu. Kolejność zabierania głosu w dalszej części rozprawy ustala przewodniczący składu orzekającego.
2. Przewodniczący składu orzekającego czuwa, aby wystąpienia uczestników postępowania oraz przedstawicieli lub pełnomocników organów lub podmiotów wezwanych do udziału w postępowaniu, ograniczały się do zwięzłych prezentacji argumentów i uzasadnień stanowisk oraz poglądów prawnych, ocen, opinii lub informacji. Przewodniczący może ustalić ramy czasowe tych wystąpień.

§ 37

1. Jeżeli przewodniczący składu orzekającego uznaje, że złożenie do akt rozpoznawanej sprawy okazanego dokumentu, odpisu lub wyciągu z dokumentu jest zbędne, dokument ten opisuje się w protokole, wymieniając osobę, która go okazała.
2. Na dokumencie złożonym do akt na rozprawie przewodniczący składu orzekającego zamieszcza wzmiankę o tym, przez kogo dokument został złożony.

§ 38

1. Zarządzając przerwę w rozprawie, przewodniczący składu orzekającego ogłasza termin, w którym będzie ona kontynuowana.
2. W razie postanowienia składu orzekającego o odroczeniu rozprawy, przewodniczący składu orzekającego może wyznaczyć kolejny termin. Przepisu § 34 ust. 1 nie stosuje się. Jeżeli niezwłoczne wyznaczenie następnego terminu nie jest możliwe (odroczenie bez terminu), przepis § 34 ust. 1 stosuje się odpowiednio.
3. Zamykając rozprawę, przewodniczący składu orzekającego informuje o udaniu się na naradę. Przewodniczący może także poinformować o terminie i miejscu ogłoszenia orzeczenia.

§ 39

1. Przewodniczący składu orzekającego otwiera, prowadzi i zamyka rozprawę (posiedzenie), udziela głosu, zadaje pytania, upoważnia do zadawania pytań i ogłasza orzeczenia.
2. Przewodniczący składu orzekającego, czuwa w szczególności, aby:
  - 1) rozprawa rozpoczęła się punktualnie oraz przebiegała w spokoju i z zachowaniem powagi;
  - 2) w toku rozprawy uwzględnione zostały okoliczności istotne do wydania orzeczenia.
3. Przewodniczący składu orzekającego, w toku rozprawy, korzysta ze środków przewidzianych w art. 89 ustawy.

§ 40

Szef Biura, za zgodą przewodniczącego składu orzekającego Trybunału, zarządza wydanie kart wstępu, a także wyznacza odpowiednie miejsca dla publiczności oraz przedstawicieli radia, telewizji, prasy i innych mediów, w wypadku przewidywanego zwiększenia zainteresowania daną rozprawą.

Rozdział 2 Posiedzenia niejawne

§ 41

Do rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym przepisy § 33 i § 34 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 42

Przewodniczący składu orzekającego zawiadamia uczestników postępowania oraz organy lub podmioty wezwane do udziału w postępowaniu, że rozpoznanie sprawy nastąpi na posiedzeniu niejawnym oraz o terminie tego posiedzenia.

DZIAŁ V Narada oraz orzekanie

§ 43

1. W naradzie, która ma charakter zamknięty i niejawny, uczestniczą wyłącznie sędziowie składu orzekającego.

2. Naradą kieruje przewodniczący składu orzekającego, który czuwa aby sędziowie składu orzekającego omówili wszystkie istotne zagadnienia sprawy. Projekt orzeczenia i jego zasadniczych motywów oraz pisemnego uzasadnienia przedstawia na naradzie sędzia sprawozdawca.

§ 44

1. Podczas narady po rozprawie sędziowie ustalają wewnętrzny harmonogram prac nad orzeczeniem i pisemnym uzasadnieniem, z uwzględnieniem okoliczności, o których mowa w § 46 oraz terminów i wymagań związanych z ich publicznym ogłoszeniem.
2. Orzeczenie zapada na naradzie po zamknięciu rozprawy albo na posiedzeniu niejawnym. Wraz z orzeczeniem sędzia sprawozdawca sporządza jego pisemne uzasadnienie.

§ 45

1. Jeżeli skład orzekający zamierza odstąpić od poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu wydanym w pełnym składzie Trybunału, postanawia przedstawić Prezesowi Trybunału wnioski o rozpoznanie sprawy w pełnym składzie Trybunału.
2. Jeżeli skład orzekający uzna, że rozpoznawana sprawa jest szczególnie zawiła lub o szczególnej doniosłości, przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.
3. Prezes Trybunału wydaje zarządzenie o przekazaniu sprawy do rozpoznania w pełnym składzie Trybunału, z tym że w wypadku, o którym mowa w ust. 2 może wydać zarządzenie o odmowie przekazania.

§ 46

1. Zdanie odrębne sędziego Trybunału do orzeczenia lub do pisemnego uzasadnienia powinno być zgłoszone przy ich podpisywaniu.
2. W wypadku zgłoszenia zdania odrębnego do orzeczenia przez sędziego sprawozdawcę pisemne uzasadnienie orzeczenia sporządza sędzia Trybunału wyznaczony przez przewodniczącego składu orzekającego. Pisemne uzasadnienie orzeczenia sporządza sędzia Trybunału wyznaczony przez przewodniczącego składu orzekającego także wówczas, gdy jego sporządzenie przez sędziego sprawozdawcę napotyka na nieprzewidzianą przeszkodę, której czasu trwania nie można przewidzieć.
3. O zgłoszeniu zdania odrębnego sędzia czyni wzmiankę odpowiednio w orzeczeniu lub jego uzasadnieniu, przez zamieszczenie przy podpisie wyrazów: „zdanie odrębne” lub ich skrótu „cvs” albo „vs”.
4. Uzasadnienie zdania odrębnego dołącza się odpowiednio do orzeczenia lub uzasadnienia; podlega ono publikacji w formie kserokopii łącznie z orzeczeniem oraz jego uzasadnieniem.

§ 47

1. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem oraz zdaniem odrębnym, jeżeli zostało zgłoszone, ogłasza się nie później niż w terminie:
  - 1) 3 miesiące od zamknięcia rozprawy;
  - 2) 30 dni od posiedzenia niejawnego.
2. O terminie publicznego ogłoszenia orzeczenia zawiadamia się pisemnie uczestników postępowania co najmniej na 7 dni przed terminem jego ogłoszenia, o ile termin ten nie został wyznaczony na rozprawie. Przepisu § 34 ust. 1 nie stosuje się.

§ 48

1. W razie usprawiedliwionej, dłuższej nieobecności sędziego składu orzekającego uzasadnienie orzeczenia, za nieobecnego, podpisuje przewodniczący składu orzekającego, a w razie jego nieobecności - najstarszy wiekiem sędzia tego składu orzekającego. O tym fakcie czyni się odpowiednią wzmiankę przez zamieszczenie przy podpisie sędziego Trybunału wyrazów „za nieobecnego sędziego”, z podaniem imienia i nazwiska tego ostatniego.
2. Jeżeli pisemne uzasadnienie orzeczenia sporządził sędzia, który nie jest sędzią sprawozdawcą składu orzekającego, o tym fakcie czyni się odpowiednią wzmiankę, przez zamieszczenie przy jego imieniu i nazwisku wyrazu „uzasadnienie”.

§ 49

Podczas ogłaszania orzeczenia wszyscy obecni w sali rozpraw, z wyjątkiem składu orzekającego Trybunału, stoją. W czasie ogłaszania wyroku sędziowie składu orzekającego pozostają w biretach.

§ 50

1. Postanowienia o umorzeniu oraz postanowienia niekończącego postępowania wydanego na posiedzeniu niejawnym nie ogłasza się ustnie, lecz doręcza uczestnikom postępowania.
2. Postanowienie, wydane w toku rozprawy, niekończące postępowania, ogłaszane jest uczestnikom postępowania ustnie na rozprawie, łącznie z zasadniczymi motywami jego podjęcia. Postanowienia tego nie doręcza się uczestnikom postępowania.
3. Do postanowienia wydanego w toku rozprawy, kończącego postępowanie, przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio, z tym że postanowienie wraz z uzasadnieniem doręcza się uczestnikom postępowania.

§ 51

O sprostowaniu, o którym mowa w art. 106 ustawy, zamieszcza się wzmiankę na oryginale orzeczenia, podpisaną przez przewodniczącego składu orzekającego. Odpisy orzeczenia wydaje się w brzmieniu uwzględniającym sprostowanie.

§ 52

1. Trybunał wydaje zbiór orzeczeń - „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy”, w którym publikuje się orzeczenia wraz z uzasadnieniami i zdaniem odrębnymi.
2. Zbiór orzeczeń jest wydawany w postaci elektronicznej na stronach internetowych Trybunału.
3. Czynności związane z wydawaniem zbioru orzeczeń wykonuje Biblioteka Trybunału przy współpracy innych, właściwych komórek organizacyjnych Biura Trybunału, na zasadach i w trybie określonych przez Prezesa Trybunału, w myśl §11 ust. 3 pkt 4.

DZIAŁ VI
Rozdział 1
Postępowanie z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności
partii politycznych

§ 53

1. W razie zlecenia Prokuratorowi Generalnemu przeprowadzenia dochodzenia, o którym mowa w art. 110 ust. 5 ustawy, skład orzekający może określić w szczególności: czynności, jakie mają zostać dokonane, termin wykonania lub przedstawienia Trybunałowi wniosków i ustaleń z dokonanych czynności, a także termin zakończenia dochodzenia lub przedstawienia Trybunałowi wniosków z dochodzenia.
2. Skład orzekający może wyznaczyć sędziego do udziału w czynnościach, o których mowa w ust. 1. Wyznaczony sędzia informuje skład orzekający o przebiegu i wynikach tych czynności.

§ 54

1. W razie wątpliwości, czy osoba, która ma być uznana za upoważnioną do reprezentowania partii, faktycznie nią kieruje, Trybunał może zawiesić postępowanie i zażądać dowodów na tę okoliczność. Jeżeli wątpliwości te powstaną w trakcie rozprawy, Trybunał może ją odroczyć.
2. Trybunał podejmuje postępowanie w razie dostarczenia dowodów, o których mowa w ust. 1.

§ 55

1. Postępowanie z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznej ulega zawieszeniu w razie wyznaczenia przez Sąd Okręgowy w Warszawie likwidatora partii.
2. W wypadku, o którym mowa w ust. 1, o zawieszeniu postępowania Trybunał zawiadamia Sąd Okręgowy w Warszawie wraz z jego zobowiązaniem do powiadomienia o skutkach postępowania likwidacyjnego.
3. W razie wykreślenia partii z ewidencji partii politycznych Trybunał podejmuje zawieszony postępowanie.

Rozdział 2
Postępowanie z wnioskiem w sprawie rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego

§ 56

Do postępowania z wnioskiem w sprawie rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego, o którym mowa w art. 192 Konstytucji, przepisy § 16 stosuje się odpowiednio, przy czym czynności przygotowawcze wykonuje Sekretariat Trybunału.

Rozdział 3

Postępowanie z wnioskiem o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezidenta

§ 57

1. Po zgłoszeniu wniosku, o którym mowa w art. 116 ustawy, Prezes Trybunału niezwłocznie wyznacza termin rozprawy.
2. Zawiadomienie o terminie rozprawy wraz z odpisem wniosku doręcza niezwłocznie uczestnikom postępowania wskazany przez Prezesa Trybunału pracownik Biura Trybunału.
3. Prezes Trybunału może zarządzić przekazanie w inny sposób zawiadomienia o terminie rozprawy lub odpisu wniosku uczestnikom postępowania, o ile wymagają tego okoliczności sprawy.

§ 58

1. W razie konieczności wyjaśnienia wątpliwości, dotyczących okoliczności, o których mowa w art. 116 ustawy, skład orzekający, w drodze postanowienia, odracza rozprawę oraz zleca Prokuratorowi Generalnemu wykonanie wskazanych w postanowieniu czynności.
2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1, skład orzekający określa, w szczególności, termin wykonania czynności lub termin przedstawienia Trybunałowi wniosków i ustaleń oraz termin kolejnej rozprawy.
3. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1, Trybunał może wyznaczyć do udziału w czynnościach, wskazanych w art. 118 ust. 1 ustawy, jednego lub kilku sędziów. Wyznaczony sędzia niezwłocznie informuje skład orzekający o prze-biegu i wynikach tych czynności.

§ 59

Uchylenie się uczestnika postępowania od zajęcia stanowiska w określonym przez Prezesa Trybunału terminie nie stoi na przeszkodzie wydaniu przez Trybunał postanowienia, o którym mowa w art. 119 ustawy.

DZIAŁ VII

Sygnalizowanie uchybień i luk w prawie

§ 60

1. Jeżeli skład orzekający podczas rozpoznawania wniosku, pytania prawnego lub skargi, bez względu na etap postępowania w Trybunale, stwierdzi istnienie uchybienia lub luki w prawie, których usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, wydaje postanowienie sygnalizacyjne.
2. Postanowienie sygnalizacyjne może być wydane z inicjatywy składu orzekającego, o którym mowa w ust. 1, albo na umotywowany wniosek Prezesa Trybunału.

§ 61

1. Postanowienie sygnalizacyjne Prezes Trybunału kieruje do Sejmu, Senatowi oraz do innych właściwych organów stanowiących prawo.

2. Prezes Trybunału może zwracać się do adresata sygnalizacji o poinformowanie Trybunału o stanowisku w sprawie będącej przedmiotem sygnalizacji.

§ 62

Przepis § 71 stosuje się odpowiednio do postanowień sygnalizacyjnych. Ich rejestr prowadzi sekretariat Trybunału.

§ 63

Prezes Trybunału może zarządzić doręczenie wyroku Trybunału także innym, niż organ, który wydał kwestionowany akt normatywny, organom stanowiącym prawo, ze wskazaniem potrzeby podjęcia stosownych prac legislacyjnych oraz ich pożądanego zakresu.

DZIAŁ VIII

Pytania prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

§ 64

1. W sprawie pytania prejudycjalnego kierowanego, na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2, z późn. zm.), do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Trybunał wydaje postanowienie.
2. Postanowienie wraz z materiałami z akt sprawy rozpoznawanej przez Trybunał, w zakresie ustalonym wymaganiami postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przekazuje się za pośrednictwem Prezesa Trybunału.
3. Przepis § 19 stosuje się odpowiednio.

DZIAŁ IX

Wewnętrzny tok postępowania z pismami i aktami spraw

§ 65

1. Pisma w sprawach rozpoznawanych przez Trybunał przyjmuje Sekretariat Trybunału i przedstawia je Prezesowi Trybunału, przewodniczącemu składu orzekającego lub składowi orzekającemu.
2. Prezes Trybunału może określić, w drodze zarządzenia, rodzaj pism zastrzeżonych do jego osobistego wglądu lub podpisu ze względu na osoby lub organy władzy publicznej albo charakter pisma.
3. Prezes Trybunału może zarządzić przedstawianie pism we wszczętej sprawie bezpośrednio przewodniczącemu składu orzekającego.

§ 66

1. Pismo w sprawie rozpoznawanej przez Trybunał doręcza się za zwrotnym poświadczeniem odbioru, z zaznaczoną datą odbioru. Potwierdzenie odbioru dołącza się do akt sprawy.
2. Zawiadomienie o terminie rozprawy (posiedzenia) wysyła się z takim wyprzedzeniem, aby w razie stwierdzenia przeszkód w jego doręczeniu, można było wysłać je ponownie albo odwołać termin rozprawy (posiedzenia).
3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do zawiadomienia, o którym mowa w § 47 ust. 2.

§ 67

W zakresie wstępnego rozpoznania skarg konstytucyjnych i wniosków podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji, pisma w sprawach rozpoznawanych skarg przyjmuje Zespół Wstępnej Kontroli Skarg i Wniosków. Przepisy § 65 i § 66 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

DZIAŁ X **Udostępnianie akt spraw**

§ 68

1. Akta sprawy rozpoznawanej przed Trybunałem są jawne. Nie dotyczy to zawartych w aktach sprawy dokumentów niejawnych oraz akt spraw, które są rozpoznawane z wyłączeniem jawności.
2. Trybunał nie wydaje akt sprawy innym podmiotom. W szczególnie uzasadnionym wypadku Prezes Trybunału, po uzgodnieniu ze składem orzekającym, może zezwolić na ich wydanie sądom lub innym organom władzy publicznej, zastrzegając obowiązek niezwłocznego ich zwrotu po wykorzystaniu. Prezes Trybunału może określić termin, na jaki akta są wydawane.

§ 69

1. Uczestnicy postępowania mogą przeglądać akta sprawy oraz sporządzać i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt, z wyjątkiem dokumentów zawierających informacje niejawne.
2. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy osób uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów do zapoznania się z informacjami niejawnymi, zawartymi w aktach sprawy.

§ 70

1. Przeglądanie akt sprawy oraz sporządzanie i otrzymywanie odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt przez podmioty niebędące uczestnikami postępowania, jest dopuszczalne po dokonaniu anonimizacji danych osobowych oraz innych danych istotnych ze względu na identyfikację podmiotową.
2. Dostęp do dokumentów zawartych w aktach sprawy Trybunału odbywa się poprzez:
  - 1) publikację dokumentów na stronie internetowej Trybunału, będącego stroną Biuletynu Informacji Publicznej;
  - 2) umożliwienie przeglądania akt w siedzibie Trybunału z zastrzeżeniem ust. 3;
  - 3) udostępnienie na wniosek: kopii, odpisów lub wyciągów z akt, o ile dokumenty te nie zostały opublikowane zgodnie z ust. 2 pkt 1, po wniesieniu opłaty ustalonej zgodnie z § 72 ust. 1.
3. Przeglądanie akt w sprawie skargi konstytucyjnej oraz w sprawie pytania prawnego odbywa się poprzez udostępnienie kopii dokumentów zawartych w tych aktach, po dokonaniu anonimizacji, o której mowa w ust. 1.
4. Korzystanie z uprawnień o których mowa w ust. 1 i 2 oraz w § 69 ust. 1, nie może zakłócać pracy Trybunału.

§ 71

1. Orzeczenie wydane przez Trybunał, doręcza się uczestnikom postępowania w odpisach, które uwierzytelnia sekretarz Trybunału lub upoważniony przez niego pracownik. Zdań odrębnych do orzeczeń nie uwierzytelnia się.
2. Orzeczenie wydane w toku wstępnego rozpoznania skarg i wniosków podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji, uwierzytelnia dyrektor Zespołu Wstępnej Kontroli Skarg i Wniosków lub upoważniony przez niego pracownik.
3. Pisma wnoszone do Trybunału przez uczestników postępowania doręcza się pozostałym uczestnikom postępowania w formie odpisu lub kserokopii.
4. Po zakończeniu postępowania, za zgodą Prezesa Trybunału, uczestnikowi postępowania można wydać dokument złożony przez niego do akt sprawy. Wydanie dokumentu można uzależnić od złożenia odpisu lub wyciągu z tego dokumentu.

§ 72

1. Do ustalenia wysokości kosztów wydania odpisu lub kopii dokumentu z akt sprawy stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.
2. Kwestie organizacyjno-techniczne związane z udostępnianiem akt sprawy oraz ze sporządzaniem i otrzymywaniem odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt określa Prezes Trybunału zarządzeniem, o którym mowa w § 11 ust. 3 pkt 2.

DZIAŁ XI

Badanie wykonywania orzeczeń Trybunału

§ 73

1. Wykonywanie orzeczeń Trybunału przez organy stanowiące prawo właściwe ze względu na rodzaj aktu normatywnego podlega systematycznemu badaniu przez Biuro Trybunału.
2. Sekretariat Trybunału prowadzi rejestr wyroków Trybunału, ze szczególnym wyróżnieniem tych, w których:
  - 1) Trybunał określił inny niż dzień ogłoszenia termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego;
  - 2) Trybunał, po rozpoznaniu wniosku Prezydenta Rzeczypospolitej, zgłoszonego na podstawie art. 122 ust. 3 Konstytucji, orzekł o niezgodności poszczególnych przepisów ustawy z Konstytucją, stwierdzając, że nie są one nierozzerwalnie związane z całą ustawą.
3. W rejestrze, o którym mowa w ust. 2, Sekretariat Trybunału odnotowuje datę skierowania wyroku Trybunału do ogłoszenia, a także dzień wydania i dane dotyczące urzędowego organu publikacyjnego, w którym wyrok został ogłoszony.
4. Badania i analizy realizacji orzeczeń Trybunału przez organy stanowiące prawo prowadzi, na zasadach i w trybie określonym na podstawie § 11 ust. 3 pkt 3, Zespół Orzecznictwa i Studiów. Okresowe sprawozdania Zespołu z prowadzonych badań i analiz Prezes Trybunału przekazuje sędziom Trybunału. Może je także kierować, również w postaci odrębnych wystąpień, opracowanych na podstawie tych sprawozdań, do właściwych organów stanowiących prawo, zwracając się jednocześnie o poinformowanie Trybunału o zajętym stanowisku.